

СЕРЕДНІЙ КЛАС І ПРОБЛЕМА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

*Біліченко О.С., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Економічне зростання є основним показником сталого розвитку і добробуту будь-якої країни. На практиці сучасна політика стабілізації економіки ґрунтується на короткостроковому або статичному підході. Динаміка економічного зростання залежить як від екстенсивних, так і від інтенсивних факторів. Ступінь їх впливу, з урахуванням особливостей країни, різниться. Використання таких екстенсивних факторів як збільшення фізичного обсягу капіталу та чисельності зайнятих для України залишається фактично неможливим. Реальними є чинники інтенсивного впливу: технологічний прогрес, рівень освіти та професійної підготовки кадрів, покращення розподілу ресурсів, економія за рахунок зростання масштабу виробництва та інші. Але протидія факторів, що стримують економічне зростання України, сильніша. Недостатній рівень сукупних витрат, напружена соціально-політична ситуація в країні, зростання злочинності та невщухаючий військовий конфлікт на Сході ставлять під сумнів загально визнану серед економістів тезу про те, що економічне зростання має важливіше значення, ніж стабільність.

В сучасній західній “соціології розвитку”, увага зосереджена на проблемах перетворення традиційно аграрних країн у промислово розвинені. У книзі Томаса Пікетті “Капітал в XXI сторіччі” акцент розвитку бідних країн зроблено на економічному зростанні багатих країн. Населення країн, що розвиваються, покладається на зростання багатих країн, сподіваючись на їхню допомогу у подоланні бідності [1]. Представники теорії модернізації пропонують розглядати, як основну закономірність механізму соціально-економічного розвитку, процес осучаснення суспільства. Його змістом є зміна суспільних інститутів (економічних, соціальних, політичних та інших), необхідних для ефективного функціонування сучасного виробництва.

Беззаперечно, українська економіка потребує змін. Але не менш важливою є також зміна соціальної структури суспільства, де виразнішою стала роль так званого “середнього класу”, тобто, економічно та політично самостійних людей [2].

Нобелівський лауреат 2015 року в сфері економіки Ангус Дітон проводив аналітику споживання, бідності й добробуту. Особливу увагу він приділив дослідженню середнього класу в країні. Рівень доходів сам по собі не є визначальним. Багато людей із високими і середніми доходами відносять себе до середнього класу. Проте, середній клас поєднує в собі відповідні цінності, очікування, стремління і рівень доходу. Середній клас, а також родини, які намагаються бути середнім класом, дбають про економічну

стабільність, самодостатність та безпеку життя в майбутньому. Існування середнього класу є запорукою розвитку сильної держави.

Середній клас, за світовими стандартами, – це люди, які від проблеми виживання переходять до проблеми нагромадження. Середній клас визначається як група людей, які характеризуються середнім доходом, середньою або вищою освітою, а також дотримуються конформістських поглядів. Бідні люди є в усьому світі. Різниця полягає в тому, які критерії є основою визначення стандартів життя. Наприклад, за статистичними підрахунками, рівень доходів американської родини з двома дітьми до 18 років, яка відносить себе до середнього класу, становить від 40 000 до 250 000 доларів на рік [3]. В Україні, на думку економіста О. Савченка, в перерахунку на долари цей показник коливається від 1 250 до 12 500 [4].

До основних характеристик середнього класу можна віднести: повагу до закону; сильну орієнтацію на планування витрат; контроль за своїм майбутнім; рух вгору по кар'єрним сходинкам завдяки наполегливій праці та освіті; захист від непередбачуваних обставин; заощадження коштів і придбання фінансових активів; інвестиції в нерухомість та бізнес; всебічна освіта для своїх дітей; безпека і турбота про здоров'я; придбання автомобілів і товарів високої якості; сімейний та культурний відпочинок (театри, музеї, концерти, ресторани); відкладання заощаджень на пенсію. Представники середнього класу зацікавлені в політичній та економічній стабільності в країні. Вони – противники революцій та різких змін, хоча б тому, що їм є що втрачати. Їхні доходи формують споживчі витрати та виступають джерелом надходження податків до бюджету, що опосередковано визначає держані видатки. Заощадження середнього класу слугують джерелом інвестицій в країні. Купуючи товари іноземного виробництва, вони підвищують роль імпорту в країні, скорочуючи, тим самим, чистий експорт товарів і послуг.

Середній клас є основним носієм ділової активності, технічного прогресу, людського і фізичного капіталу, якісних характеристик праці, регулятором їхньої взаємодії і взаємозаміщення у процесі розвитку і, таким чином, одним із ключових ресурсів і факторів економічного зростання в Україні. Економічне зростання має забезпечити подолання незбалансованості обсягу національного продукту, рівнів цін та зайнятості, тимчасові лаги фіскальної і монетарної політики, асиметричність економічної інформації, мінливість економічних очікувань, песимістичність історичних аналогій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Capital in the Twenty-First Century, Harvard Univ. [Електронний ресурс]. – Press, 2014. – Режим доступу : <http://www.rulit.me/books/capital-in-the-twenty-first-century-read-347828-2.html>

2. Томенко М.В. Україна буде успішною лише як держава політично та економічно самостійних людей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tomenko.ua/statti/ukrajina-bude-uspishnoyu-lyshe-yak-derzhava-politychno-ta-ekonomichno-samostijnyh-lyudej/>

3. MIDDLE CLASS IN AMERICA Prepared by the U. S. Department Of Commerce Economics and Statistics Administration for the Office of the Vice President of the United States Middle Class Task Force January 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.esa.doc.gov/sites/default/files/middleclassreport.pdf>
4. [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
<https://www.youtube.com/watch?v=aVgqke9-CFw>